

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

Přínos zahraniční spolupráce pro střední odborné školy
(Porovnání přínosu zahraniční spolupráce pro management školy a její žáky
v České republice, Maďarsku a Německu)

Závěrečná bakalářská práce oboru Školský management

Autor:	Mgr. Jiří Bejček
Obor:	Školský management
Typ studia :	Kombinované
Vedoucí práce:	PhDr. Dana Hamerníková
Datum odevzdání práce:	Duben 2009

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Žatci, dne 10. dubna 2009

Mgr. Jiří Bejček

Děkuji touto cestou PhDr. Daně Hamerníkové za odborné konzultace, vedení a pomoc při vypracování této bakalářské práce.

Dále děkuji zástupci ředitele Maiku Gebauerovi z Odborné střední školy ve Freibergu-Zugu (Fachschulzentrum Freiberg-Zug) za distribuci a sběr dotazníku na středních odborných školách v Sasku a zástupci ředitele Györgi Pilárovi ze Střední odborné školy v Tureckém Svatém Mikuláši (Szekács Elemér Szakközepiskola Törökszentmiklós) za překlad dotazníku do maďarštiny, jeho následnou distribuci a sběr na středních odborných školách a opětovný přepis do němčiny v regionu Szólnok v Maďarsku.

Resumé:

Práce se týká porovnání přínosu zahraniční spolupráce středních odborných škol v České republice (region Ústí nad Labem), Maďarsku (region Szólnok) a Německu (region Sasko – Freiberg, Chemnitz). Práce porovnává na základě zvolené metody dotazníku význam zahraniční spolupráce, stáží a praxí z hlediska managementu školy a jejich žáků. Část práce přibližuje i možnost navázání, organisování a financování spolupráce. Výsledky jsou využitelné pro management ostatních středních škol při navazování a řízení spolupráce se zahraničními školami.

Summary:

The thesis deals with comparing a contribution of the international cooperation of secondary schools in the Czech republic (region of Ústí nad Labem), Hungary (region of Szólnok) and Germany (region of Sachsen – Freiberg, Chemnitz). By means of a questionnaire the thesis compares the importance of international cooperation, traineeships and practices from the school management and student's point of view. A part of the thesis focuses on the possibility of link-up, organizing and financing the cooperation. The results are usable for the management of other secondary schools with regard to link-up and keeping cooperation with foreign schools.

Klíčová slova:

Zahraniční spolupráce škol

Management školy

Presentace spolupráce

Financování

Projekty

Výměnné pobyty

Obsah

1. Úvod	7
1. 1. Cíl práce	8
2. Zahraniční spolupráce	9
2. 1. Plánování zahraniční spolupráce středních odborných škol	9
2. 2. Hledání partnerské školy	12
2. 3. Finanční zajištění spolupráce	14
2. 4. Žádost o poskytnutí finanční dotace pro žáky a pedagogické pracovníky	17
3. Diseminace výsledků spolupráce	21
3. 1. Způsoby diseminace	21
4. Výzkum	25
4. 1. Střední odborné a učňovské školství v Sasku	27
4. 2. Střední odborné a učňovské školství v Maďarsku	28
4. 3. Dotazník, část pro ředitele, vyhodnocení slovní a pomocí grafů	28
4. 4. Dotazník, část pro žáky škol, vyhodnocení slovní a pomocí grafů	34
5. Závěr	37
6. Seznam literatury	40
Přílohy	
č. 1 Dotazník pro žáky a ředitele škol v německém jazyce	

1. Úvod

Ve své práci jsem se zaměřil na porovnání a vyhodnocení zahraniční spolupráce středních odborných škol v Ústeckém kraji v České republice, spolkové zemi Sasko ve Spolkové republice Německo a regionu Szólnok v severovýchodním Maďarsku. „V současné době, kdy se rozvíjí Evropská unie, je velmi důležité, aby školy a další vzdělávací instituce všemi prostředky podporovaly nejen u žáků, ale i pedagogických pracovníků porozumění se žáky a pedagogy cizích zemí“ (*J. Průcha, Vzdělávání a školství ve světě, Praha 1999*).

Současný evropský kontinent je částí světa s mnoha různými tradicemi, zvyklostmi a jazyky. Evropu 21. století spojují hodnoty, mezi které patří demokracie, svoboda a spravedlnost a které jsou Evropskou unií všemožně podporovány.

V zemích Evropské unie byly odstraněny hranice, to vyžaduje, aby byly odstraněny i hranice jazykové, a aby občané spolupracovali s lidmi ostatních zemí v duchu otevřenosti, vzájemného obohacení se, zvědavosti. Pro spolupráci je nutnost ovládat cizí jazyk, přičemž snahou Evropské unie je, aby každý její občan ovládal v komunikativní formě alespoň dva. Dnešní moderní škola již nezajišťuje pouze výuku cizího jazyka v rámci vyučování, kterou vede kvalifikovaný učitel. Moderní škola připravuje žáky na jejich aktivní zapojení do společnosti, ve které znalost cizího jazyka není cílem, nýbrž pouhým prostředkem pro získávání dalších znalostí a poznatků vhodných pro další osobní rozvoj jedince. Velkou roli při rozvoji mnohojazyčné Evropy hrají učitelé cizích jazyků, kteří mohou u žáků správnými podněty a kombinací pedagogických a jazykových dovedností vzbudit zájem a motivovat žáky na celý život.

Spolupráce se školami v jiných zemích, společné přeshraniční projekty, výměnné pobyty, stáže žáků a pedagogických pracovníků mohou zvýšit motivaci všech zúčastněných. Evropská unie podporuje projekty a nadace, které pomáhají školám při finančním zajištění spolupráce.

Následující práce by mohla být pro ředitele škol a vedoucí pracovníky ve školství vítanou pomocí a jakýmsi vodítkem, „jak na to“.

Myšlenka zahraniční spolupráce škol není v Evropě nic nového, již před rokem 1989 část středních škol na určité úrovni se zahraničními partnery z tehdejšího východního bloku spolupracovala. Po politické změně v roce 1989, vstupem České republiky do Evropské unie a rozvojem internetu umožňujícím rychlou komunikaci na dálku, se otevřely do té doby netušené možnosti jak se zahraničními školami spolupracovat. V nynější době, kdy jsou jazykové znalosti důležité jak osobně, tak i profesně, umožňují mezinárodní projekty předat do výuky cizího jazyka proces, kdy žáci cíleně používají jazyka nikoliv pro jeho pouhou znalost nebo pro známku při zkoušení, nýbrž pro jeho vlastní podstatu, tj. pro komunikaci a spolupráci se zahraničním partnerem.

Velká část ředitelů a managementu škol v současné době též pochopila, že zahraniční spolupráce neslouží pouze pro prohlubování znalostí žáků, popř. pedagogických pracovníků, nýbrž slouží i k hodnocení školy na veřejnosti, propagaci, při náboru žáků ze základních škol, zlepšení klimatu školy, public relations atd.

V roce 2003 zveřejnila a v roce 2008 upřesnila Evropská komise tzv. Akční plán na podporu jazykového vzdělávání. Tento plán obsahuje **tři hlavní oblasti**:

- 1) potřebu celoživotního vzdělávání (zdůrazněno je začít s výukou v raném věku, věnovat péči žáků se zvláštními potřebami, popř. handicapem, využívat díky dotacím a projektům evropských peněz za účelem studijních pobytů v zahraničí)
- 2) zkvalitnění jazykové výuky (organizovat studijní výměny učitel a žáků, využít prostředků pro tyto účely z evropských programů Socrates a Leonardo da Vinci, prohloubit znalosti ICT)
- 3) podporu pro realizaci prostředí vhodného pro jazykové vzdělávání (přeshraniční spolupráce a projekty partnerských škol)

1.1 Cíl práce

Cílem práce je porovnat a vyhodnotit formy spolupráce na středních odborných školách a učilištích v České republice, Německu a Maďarsku. Chtěl jsem zjistit, co považují ředitelé škol a žáci za podstatné a naopak za zbytečné. Spolupráce bude vyhodnocena na základě dotazníku pro ředitele škol a žáky, kteří absolvovali pobyt v zahraniční partnerské škole. Práce je využitelná pro naši školu za účelem zkvalitnění spolupráce se zahraničními školami, plánování projektů a podávání žádostí o granty

z evropských fondů. Výsledky práce jsou využitelné pro ředitele škol, kteří chtějí navázat spolupráci se zahraniční školou. Ředitelům, kteří již s nějakou partnerskou školou spolupracují, může tato práce přinést inspiraci a návod, jak spolupráci zefektivnit a obohatit.

2. Zahraniční spolupráce

2.1 Plánování zahraniční spolupráce středních odborných škol

Pokud škola dosud neměla žádné zkušenosti se zahraniční spoluprací a chce ji navázat, je na začátku vhodné vše dobře rozmyslet a naplánovat. Spolupráce není většinou záležitostí jednoho člověka, doporučuje se v jednotlivých oblastech vhodně delegovat pravomoci.

Při plánování je vhodná metoda brainstormingu, výměny myšlenek a nápadů. Často se stává, že jedinec dostatečně nepromyslí některé okolnosti, které by v budoucnosti byly pro spolupráci nepřekonatelným problémem, např. velká vzdálenost partnerské školy, odlišná skladba učebních nebo studijních oborů, věkový rozdíl mezi žáky partnerské školy, finanční pokrytí atd.

Brainstormingu na začátku by se měly zúčastnit alespoň následující osoby:

- ředitel školy – ten je na začátku spolupráce a po celý její průběh zaštiťující, popř. kontaktní osobou. Po celou dobu spolupráce je samozřejmostí, že je informován o všech základních skutečnostech, i když se např. na přípravě a realizaci výměn žáků nepodílí.
- ekonom, popř. hospodář školy – jeho role spočívá v posouzení a zajištění financování zahraniční spolupráce
- učitelé cizích jazyků – jejich role je většinou nejnáročnější, od plánování, kontaktů až po vlastní realizaci výměn žáků
- učitel odborného výcviku – zajišťuje odbornou součást výměn, stáží

Při plánování spolupráce nebo projektu je nutné položit si následující otázky:

- zaměříme se od počátku na komunikaci endolingvní nebo exolingvní ?
- s kým budeme spolupracovat, jak najdeme partnerskou školu v zahraničí ?
- budeme spolupracovat fyzicky nebo pouze virtuálně ?
- v jakých oblastech budeme spolupracovat ?

- budeme spolupracovat v odborných nebo jazykových dovednostech ?
- spolupráce se bude týkat žáků nebo i pedagogických pracovníků ?
- jakým způsobem se bude spolupráce financovat?
- kdo se do spolupráce zapojí ?
- jak využijeme výsledků spolupráce?
- jak a komu budeme výsledky spolupráce disseminovat ? atd...

Volba partnera podle komunikačního jazyka

Primární volba školy se děje zpravidla podle cizího jazyka, který se naši žáci učí. Pro české školy je někdy problém najít partnerskou školu, která bude mít o výměnu zájem, protože pro její žáky není cílem naučit se češtinu jako cizí jazyk. Tento problém se skrývá pod vědeckými termíny exolingvní a endolingvní komunikace.

Endolingvní komunikace

Při endolingvní komunikaci žáci obou partnerských škol komunikují jazykem, který je pro ně cizí. Nevýhodou tohoto komunikačního druhu je malá slovní zásoba na obou stranách a možnost jejího obohacení a rozšíření, výhodou naproti tomu je skutečnost, že všichni účastníci mluví tzv. školním jazykem, který je srozumitelný a universální.

Exolingvní komunikace

Exolingvní komunikace je taková, při které žáci jedné školy komunikují jazykem mateřským, zatímco pro druhé je tento jazyk cizí. Velkou výhodou tohoto druhu komunikace je pro jednu stranu možnost konverzace a rozšíření slovní zásoby, obrovským problémem a někdy i demotivujícím jevem pro některé žáky je tzv. „jazykový šok“, který bývá popisován v jazykovědných studiích. Jedná se o situaci, ve které se žák octne na začátku pobytu v cizojazyčném prostředí a která trvá u některých jedinců až několik týdnů, popř. i měsíců. Žák, který se několik let učil cizí jazyk, ovládá slovní zásobu, gramatické poučky atd. při první konverzaci s cizincem zjistí, že není schopen se svými znalostmi porozumět ani při nejjednodušší komunikaci. Tento problém má dvě strany, tou je první je fakt, že proti žáku nestojí učitel, nýbrž rodilý mluvčí užívající hovorový jazyk, nářečí, neznámá slova, v případě např. mladých Němců tzv. „Jugendsprache“ atd. Druhou stranu někdy tvoří skutečnost, že učitel cizího jazyka preferuje formy výuky jako např. čtení, psaní, gramatiku na úkor porozumění

nebo komunikace. Pokud je pobyt v cizojazyčném prostředí příliš krátký, bývá někdy pro žáka demotivujícím, protože mu bere chuť do dalšího učení se jazyka.

Pokud škola spolupracuje se zahraniční školou např. při výměnách učňů, je vhodnější endolingvní komunikace. V případě studentů středních odborných škol je samozřejmě pro českou stranu přínosnější forma komunikace exolingvní.

Fysická a virtuální spolupráce

Někteří ředitelé škol řeší na začátku též otázku, jestli je přínosnější fyzická nebo pouze tzv. virtuální spolupráce na dálku.

Učitelé cizích jazyků na střední odborné škole a středním odborném učilišti, které se žádnou cizí školou nespolupracuje, v odpovědi na dotaz „je lepší živá nebo virtuální spolupráce se zahraniční školou?“ jednoznačně preferovali virtuální spolupráci. Jednoznačnými důvody jejich odpovědí byly obavy s organisováním živé výměny, starost o chování dětí v cizí zemi, množství překážek, které by se mohly teoreticky vyskytnout, ztráta osobního volna v odpoledních a nočních hodinách, neslučitelnost propojení soukromého života se starostmi o žáky v cizím prostředí atd.

Naproti tomu učitelé cizích jazyků na škole, ve které učím, a na dalších školách, které se zahraničními institucemi spolupracují, dávají jednoznačně přednost „živé výměně“. Fysická výměna žáků má totiž své nenahraditelné přednosti. Žáci, kteří absolvují pobyt v cizí zemi jsou aktivnější při cizojazyčné komunikaci, ztrácejí ostych, nevadí jim, že při mluvení dělají chyby. Kromě toho je důležitým faktorem i skutečnost, že poznají realie cizí země, tj. seznámí se životním stylem, společenskými, kulturními a gastronomickými zvyky. Všechny tyto zkušenosti a poznatky žáky motivují pro další učení, neboť žák získává pocit, že se cizí jazyk naučil nadarmo, pro získání dobré známky nebo kvůli radosti učitele či rodičů.

Ideální je kombinace virtuální a fyzické výměny. Vhodné je, jestliže virtuální výměna předchází výměně fyzické. Žáci se mohou prostřednictvím internetu seznámit „na dálku“ s prostředím, do kterého pojedou, pomocí e-mailů se např. seznámit s rodinou, ve které budou ubytováni, vyměnit si informace. Pak následuje skutečná fyzická

výměna – pobyt v cizí zemi, komunikace s rodinou – a potom výměna v české hostitelské rodině.

Jak fyzická, tak i virtuální spolupráce, vyhovují určitému typu osobností. Introvert jistě využije především písemný projev na dálku, pro extroverta bude vhodnější a přínosnější vlastní pobyt v cizojazyčném prostředí.

2.2 Hledání partnerské školy

Další otázkou, která vyvstane okamžitě při myšlence zahájení spolupráce se zahraniční školou je, jak ji vůbec najít. Jako řešení se nabízí nejčastěji:

- nalezení školy díky osobním kontaktům. Jedná se o nejsnazší metodu, nejčastěji prostřednictvím kontaktů např. vyučujících, známých, ředitelů ostatních škol atd. Výhodou bývá i to, že ředitel získá o případné škole předem alespoň částečné informace.
- školu lze najít i díky kontaktům družebních měst. Řada větších, ale i menších měst má v cizině partnerská města, která bývají často podobně průmyslově nebo zemědělsky profilována. Jako modelový příklad v Ústeckém kraji může např. sloužit město Žatec, které je známé díky pěstování chmele a s ním souvisejícím zpracováním a exportem, a které má tudíž za partnerská chmelařská města v Evropě, Poperinge v Belgii, Thum v Německu, Žalec ve Slovinsku a Krasnystaw v Polsku. Každé z těchto měst má zemědělskou školu, tudíž je možná a logická spolupráce zemědělské školy v Žatci s některou z těchto škol. Dalším možným kladem takto získané spolupráce je i zájem ze strany vedení měst, popř. určitá finanční dotace na projekty uskutečňované v rámci výměn nebo stáží jak žáků, tak i pedagogických pracovníků.
- třetím způsobem je možnost najít školu pomocí vyhledání v internetové databázi a jejím následném oslovení. Některé instituce v České republice jsou na takové služby přímo cíleně specialisovány, kromě toho poskytují z evropských finančních zdrojů prostředky na projekty a spolupráci škol. Nejznámější je Národní agentura pro evropské vzdělávací programy (NAEP, www.naep.cz), která jako součást Domu zahraničních

služeb Ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže koordinuje vzdělávací programy mezinárodní spolupráce.

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy vznikla díky nové generaci programu LLP 2007 – 2013 (Lifelong Learning Programme – Program celoživotního vzdělávání), kam se transformovaly aktivity Národních agentur Socrates a Leonardo da Vinci. Cílem NAEP je vytvářet informační systém o vzdělávacích programech Evropské unie a o jiných mezinárodních aktivitách, poskytovat informační a konsultační služby týkající se svěřených programů, organisovat semináře a konference na národní a mezinárodní úrovni, propagovat na mezinárodním poli české školství, vydávat brožury a informační materiály. V databázi NAEP existuje mnoho kontaktů na zahraniční školy, které hledají partnery v cizině. Součástí těchto dat je většinou i profilová orientace škol, která může být východiskem pro hledání partnerské školy.

NAEP realizuje v České republice kromě Programu celoživotního vzdělávání i další vzdělávací programy a zajišťuje z finančních prostředků Evropské unie granty v pověřených oblastech.

Program je cíleně zaměřen na podporu výměn a stáží žáků, studentů a pedagogických pracovníků, mobility, vzdělávací systémy odborné přípravy. Program celoživotního vzdělávání je rozčleněn do tří oblastí:

- program Jean Monet, který je určen pro vyšší vzdělávání
- průřezový program celoživotního učení – Politická spolupráce a inovace, Evropská cena Label, ICT, Diseminace a šíření výsledků
- sektorální programy – Grundtvig, Leonardo da Vinci, Comenius, Socrates, Erasmus

Středním odborným školám a středním odborným učilištím jsou určeny převážně programy Socrates, Comenius a Leonardo da Vinci.

Dle výroční zprávy, kterou vydala Národní agentura pro evropské vzdělávací programy za rok 2008, projekty realizované v rámci těchto programů přispěly:

- ke zlepšení jazykových i odborných znalostí žáků a studentů středních škol
- k zapojení tisíců studentů do výměnných jazykových pobytů odborných stáží a mobilit jednotlivců a skupin
- k vytvoření pomůcek jazykových i odborně zaměřených

- k posílení úrovně českého školství
- ke zvýšení povědomí u žáků o nutnosti ovládat cizí jazyk
- k navázání partnerských vztahů českých škol se zahraničními
- k lepšímu vybavení jazykových učeben
- k zajištění jazykových asistentů
- ke zvýšení zájmu českých žáků o případné uplatnění v zahraničí

2.3 Finanční zajištění spolupráce

Jednou z nejdůležitějších otázek, kterou si každý manažer, resp. ředitel školy či vzdělávací instituce položí, je finanční zajištění spolupráce s partnerskou zahraniční školou. Pomineme-li formu virtuální spolupráce, při které jsou náklady minimalisovány, je výměna žáků, stáže v cizině atd. poměrně drahou záležitostí.

Obecně platí, že výměnné pobyty žáků mohou hradit

- 1) sami žáci a jejich rodiče
- 2) škola z vlastních zdrojů
- 3) sponsoři
- 4) nadace nebo agentury z projektů, které škola vypracuje a předloží ke schválení

Finanční spoluúčast žáků a rodičů

Tato spoluúčast bývá vhodná pouze u časově krátkých pobytů, jednodenních, max. dvoudenních.

Všeobecně nebývá doporučována, např. v projektech Leonardo da Vinci existuje závazná formule pro ředitele školy při sepisování smlouvy o poskytnutí grantu pro stáž žáků, že v žádném případě od nich nebude požadována ani minimální finanční spoluúčast.

Pro řadu rodičů žáků bývá i malá finanční spoluúčast problémem a je někdy i důvodem rozhodnutí, aby se jejich dítě výměnného pobytu nezúčastnilo, což vede potom k frustraci, pocitu méněcennosti a vyřazenosti z kolektivu. Při podávání žádosti o finanční grant pro zahraniční stáže je u některých nadací na tuto skutečnost vyloženě

pamatováno a při posuzování této žádosti mají přednost např. žáci z regionů postížených velkou nezaměstnaností, žáci se sociálním nebo společenským vykořeněním, žáci s handicapem, žáci z dětských domovů nebo sociálních ústavů, děti běženců atd.

Financování školou z vlastních zdrojů

Způsob hrazení nákladů spojených se zahraniční spoluprací školou z vlastních zdrojů bývá pro velkou část ředitelů škol nejsnazším způsobem. Je vhodný především u recipročních výměnných pobytů, které svým časovým rozsahem většinou nepřesahují pracovní týden, popř. prodloužený o víkend, a které jsou omezeny kapacitně na několik účastníků.

Při tomto způsobu finančního krytí je vždy důrazně doporučováno dohodnout si předem s partnerskou školou, kdo a co bude hradit. Případná pozdější nedorozumění jsou pro obě strany velmi nepříjemná. Je lépe partnerovi někdy otevřeně nějaký návrh negovat a nespoléhat se na to, že „to nějak dopadne“.

Financování školou se dá někdy doplnit pomocí částečného financování žáky nebo jejich rodiči.

Skutečností, na kterou ředitelé škol často zapomínají, je to, že pedagogický pracovník vyslaný jako dozor žáků při výměně do ciziny absolvuje tento pobyt jako služební cestu a tudíž má podle zákoníku práce nárok na hrazení cestovních a pobytových nákladů v měně příslušného státu. Povinností je též cestovní a úrazové pojištění u všech žáků a pedagogického dozoru po celou dobu pobytu i za každý započatý den.

Financování sponzory

Tento způsob dle mých dotazů a dotazníku u kolegů z ostatních škol nebývá u zahraničních stáží častý. Sponsoři většinou dotují pouze jednodenní exkurse popř. tématické zájezdy. Je trochu smutnou a ironickou skutečností pro české školství, že politici a manažeři firem, kteří školy slovně na veřejnosti podporují, raději finančně podpoří akce, při kterých se mohou více zviditelnit, např. volby různých „miss“, sportovní akce, plesy tzv. „celebrit“ atd. Přesto nelze tento způsob zavrhnout. V každém případě je povinností ředitele sepsat s případným dárcem sponzorskou smlouvu, je možno i určitým způsobem zajistit propagaci fyzického sponzora nebo sponzorské firmy

přímo ve škole, pokud ovšem nebude porušena Sbírka zákonů č. 561 tzv. Školský zákon z roku 2004 § 32 odst.1 a 2 ve znění pozdějších předpisů.

Určitou formu podpory lze získat i od představitelů městské samosprávy, obzvláště pokud má město a škola zároveň partnera v tom samém městě v cizině. Jedná se o možnost, aby se návštěvy nebo pobytu partnerského města zúčastnili vedle představitelů samosprávy též žáci a pedagogičtí pracovníci.

Financování pomocí projektů

Poslední způsob, jak získat finanční podporu, je podání projektu, žádosti nebo grantu u jednotlivých agentur, nadací nebo škole nadřízených orgánů, které podobné služby poskytují.

Granty lze získat pro pobyty žáků, v řadě případů však bývají podpořeny i studijní pobyty učitelé cizích jazyků, popř. ostatních pedagogů. Při podávání žádosti platí vždy některá formálně shodná pravidla, která musejí být žadatelem dodržena. Při jejich nedodržení, často i nechtěném, bývá bohužel žádost z formálních důvodů odmítnuta, ačkoliv jinak projekt splňuje všechna ostatní kritéria a celkově by byl pro všechny přínosem.

Podávání projektů

Při plánování projektů je nutno dbát na následující skutečnosti:

- je nutno dodržet termín podání žádosti – některé nadace požadují doručení žádosti projektu do určitého data, některým stačí razítko se dnem podání žádosti na poště
- některé agentury až pedantsky dodržují „ Bruselské předpisy“, např. při podávání žádosti o dotaci v programu Leonardo da Vinci v roce 2006 ji bylo možné formálně vyřadit i v případě, že kontrahent podepsal tuto žádost černým inkoustem, na rozdíl od jimi požadovaného modrého
- většina nadací vyžaduje v případě přidělení grantu jeho přesného rozdělení dle tabulek, nelze tedy přesouvat např. náklady na dopravu, pojištění, pobyt a stravování mezi sebou

2.4 Žádost o poskytnutí finanční dotace pro žáky a pedagogické pracovníky

V následující kapitole se pokusím podat přehled institucí, u kterých je možno žádat o přidělení grantu pro žáky a studenty středních odborných škol a jejich pedagogické pracovníky.

Robert-Bosch-Stiftung (Nadace Roberta Bosche)

Tato nadace byla založena Robertem Boschem, zakladatelem firmy Bosch, která se soustředí na výrobu různých druhů nářadí a elektrických přístrojů. V rámci firmy má tato nadace za poslání propagovat a podporovat užívání a výuku německého jazyka. Je určena pro učitele německého jazyka ze střední a východní Evropy (Česká republika, Slovensko, Polsko, Lotyšsko, Litva, Estonsko). Učitelům je plně hrazen třítýdenní metodický kurs na univerzitách v Tübingenu, Düsseldorfu, Lipsku a Kolíně nad Rýnem. Kromě kursu je důležitou součástí i návštěva institucí Evropské unie v Bruselu a Štrassburku a propagace Evropské unie v těchto státech. Nadace poskytuje pro účastníky kursu též značné finanční prostředky na nákup učebnic, slovníků a pomůcek pro výuku německého jazyka. Účast na kursu je podmíněna věkem do 46 let.

Kurs se koná 1x v roce, termíny podání žádosti bývají většinou do konce kalendářního roku, lze je najít na internetových stránkách firmy Bosch, jsou každoročně inserovány též v Učitelských novinách. Během kursů je možno s ostatními kolegy domluvit i spolupráci škol, což mohu potvrdit vlastní zkušeností.

Comenius

Program Comenius je zaměřen na několik stupňů školního vzdělávání. Mohou se do něj zapojit kromě mateřských a základních i střední školy a učiliště. Za cílové skupiny jsou považováni žáci, studenti, učitelé a pedagogičtí pracovníci těchto škol Program si klade za cíl rozvoj porozumění mezi mladými lidmi z různých evropských zemí, pomoc při osvojení životních dovedností nezbytných pro jejich osobní rozvoj, budoucí profesní orientaci a účast v evropských záležitostech: Program Comenius dále podporuje spolupráci mezi školami se zaměřením na rozvoj společných vzdělávacích projektů pro

žáky, studenty a jejich pedagogické pracovníky. Dále podporuje spolupráci mezi organizacemi zodpovědnými za podobu školního vzdělávacího procesu se zaměřením na spolupráci mezi regiony, včetně mezinárodní příhraniční spolupráce (projekty Comenius Regio).

Pokyny pro žádost jsou 1x ročně vyhlášovány v sekci Comenius na www.naep.cz.

Program Comenius zahrnuje též následující aktivity:

- projekty partnerství škol – vyhlášovány 1x ročně, podmínkou je spolupráce několika škol z různých zemí. Základním rysem je vzájemná spolupráce všech zúčastněných školských subjektů na určitém tématu z oblasti uchování kulturního dědictví, životního prostředí, rozvoje jazykového vzdělávání ... Grant přiděluje národní agentura v každé zemi zvlášť. Podmínkou přidělení grantu je tzv. „hmatatelný výstup projektu“, např. trojjazyčný slovníček výrazů ochrany životního prostředí, zkrášlení okolí školy dle plánu studentů atd.
- další vzdělávání pedagogických pracovníků – termíny pro podávání žádosti jsou zpravidla vyhlášovány čtvrtletně. Aktivita je určena učitelům cizích jazyků, zahrnuje v sobě metodické kursy jazyka pořádané universitami nebo jazykovými školami v cizině. Maximální možná výše přiděleného grantu je 1700 €, pokud kurs převyší tyto náklady, musí je účastník uhradit sám. Z grantu se mohou pokrýt náklady na dopravu, pojištění, ubytování a stravování. Přednost při výběru mají učitelé méně vyučovaných jazyků, kam v současné době spadají prakticky všechny kromě anglického jazyka, tzn. i francouzština, němčina a španělština.
- asistentské pobyty – jsou určeny studentům, budoucím učitelům. Díky nim lze zprostředkovat pobyt jazykového asistenta nebo rodilého mluvčího např. pro výuku konverzace v cizím jazyce na českých školách
- multilaterální projekty – jedná se o tvorbu a propagaci výukových metod a materiálů s cílem zlepšit kvalitu přípravy pedagogických pracovníků

eTwinning

Další ze základních aktivit v rámci programu Comenius je rovněž eTwinning. Projekt slouží pouze pro virtuální výměnu, dá se určitým způsobem definovat jako vzdělávací nebo učební aktivita na dálku na mezinárodní úrovni. Evropská aktivita eTwinning nabízí učitelům a žákům takřka ze 30 zemí Evropy možnost spolupracovat na dálku prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Díky dnes již běžnému

pokrytí internetem ve všech školách lze využít této metody pro potřeby výuky. Aktivitu, která je určena pro základní a střední školy, financuje Evropská komise. Ta rovněž na svém portálu www.etwinning.net poskytuje nástroje pro vyhledávání škol v Evropě. Zmiňovaný evropský portál slouží jako základna pro vznik společných projektů žáků a pedagogů prostřednictvím internetu. Cílem aktivity eTwinning je zvýšení kvality výuky, příprava žáků na studium, práci a život ve sjednocené Evropě, rozvoj jazykových a komunikativních dovedností, integrace mezinárodních internetových projektů do školních vzdělávacích programů.

Erasmus

Program Erasmus je zaměřen v rámci celoživotního vzdělávání na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni. Je určen především studentům a pedagogickým pracovníkům na vysokých školách, školitelům z podniků. Z přidělených grantů z tohoto programu je možno absolvovat vzdělávací stáž v zahraniční partnerské instituci nebo pobyt v podniku.

Leonardo da Vinci

Tato aktivita je v rámci programu celoživotního učení zaměřena na výukové a vzdělávací potřeby osob, které se účastní odborného vzdělávání na středoškolské úrovni. Přispívá ke zvýšení přitažlivosti, výkonnosti a kvality systémů odborného vzdělávání a přípravy, ke zlepšování průhlednosti informačních a poradenských systémů, k uznávání kompetencí a kvalifikací a k posilování evropského rozměru spolupráce. Ovlivňuje iniciativy na podporu dalšího vývoje a uplatňování společných evropských nástrojů pro odborné vzdělávání.

Program Leonardo da Vinci si vytýčil tři hlavní cíle:

- zvýšit přitažlivost odborného vzdělávání na všech typech středních odborných škol a středních odborných učilišť
- podporovat zvyšování kvality a inovace v systémech, institucích a postupech odborného vzdělávání a přípravy

- podporovat účastníky odborné přípravy a dalších vzdělávacích aktivit v získávání a používání vědomostí, dovedností a kvalifikací podporujících osobní rozvoj, růst zaměstnanosti a účast na evropském trhu práce

Pro podávání projektů Leonardo da Vinci platí následující:

- partnerem v cizině nemusí být vždy škola, ale i organizace, která se ke spolupráci písemně zaváže (tento písemný závazek musí být součástí žádosti o grant českou stranou)
- není vyžadována finanční spoluúčast u české školy, u žáků, kteří se zúčastní projektu, je finanční spoluúčast zakázána
- žádost o přidělení grantu se podává 1x ročně, termín pro podání žádosti je většinou v měsíci únoru. Projekty bývají schvalovány do konce května s tím, že jejich vlastní realizace začne od července.
- z přiděleného grantu lze hradit náklady na jazykovou přípravu žáků, řízení projektu, pobytové náklady, dopravu, pojištění (výhodou tohoto programu je i fakt, že se z grantu dají hradit i náklady na doprovodnou osobu z řad pedagogických pracovníků vysílající české školy)
- projekty jsou plánovány většinou na jeden, max. dva roky
- vlastní mobility, tj. stáž žáků musí trvat nejméně 14 dní

Projekty mobility v programu Leonardo da Vinci jsou obrovským přínosem pro školu, její management, žáky, ale i pro zviditelnění se školy na veřejnosti, její propagaci a získávání žáků.

Euroguidance

Tento program tvoří celoevropskou síť středisek, která se zabývají poradenskými systémy. Podporuje mobilitu, která pomáhá jednotlivcům lépe pochopit možnosti, které se nabízejí občanům v Evropě.

Goethův institut v Praze

Tento institut se zabývá podporou a výukou německého jazyka, která se realizuje přímo v samotném středisku v Praze, ale i na mnoha školách a vzdělávacích institucích v německy mluvících zemích. Je určen všem věkovým kategoriím.

Tandem

Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem podněcuje výměnné projekty a napomáhá školám při prohlubování a zprostředkování kontaktů, umožňuje následné vzdělávání pedagogických pracovníků s mládeží v Bavorsku. Sídlo německé sekce Tandemu je na universitě v Řezně, v České republice je Tandem institucí Ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže a je administrativně přiřazen k Západočeské universitě v Plzni.

Tandem nezajišťuje pouze výměny české a německé mládeže, ale podporuje i všeobecnou česko-německou spolupráci mladých lidí.

Česko-německý fond budoucnosti

Jedná se o mezistátní instituci podporující partnerství škol včetně krátkodobých i dlouhodobějších výměnných projektů, které jsou ve společném zájmu České republiky a Německa.

Důvěra překonává hranice

Občanské sdružení mající za úkol podporovat různé formy mezinárodních setkání. Nezajišťuje jazykové pobyty, ale chce umožnit žákům z různých zemí strávit společně v kolektivu určitý čas formou různých aktivit, workshopů, her atd.

3. Diseminace výsledků spolupráce

Důležitou součástí spolupráce se zahraniční školou je i diseminace jejich výsledků, která má svůj nezanedbatelný vliv na public relations školy. Tyto výsledky by měly být nenucenou formou prezentovány studentům, rodičům, prarodičům, majitelům firem v regionu působnosti školy, absolventům, zřizovateli školy, zaměstnancům, veřejnosti, členům městské samosprávy, cizím strážníkům ve škole aj. Při této diseminaci by se

neměla být vynechána žádná část současných ani potencionálních zákazníků školy, ačkoliv někdy možný vliv na určitou skupinu lidí připadá ředitelům nereálný (např. ve škole, kde působím, se rozhodla skupina studentů po tříměsíční stáži v gastronomických zařízeních na Maltě uspořádat v naší školní jídelně „Týden maltské kuchyně“. Tato akce sklidila velkou odezvu, jednou reakcí byl i děkovný dopis majitele plynářské firmy, který dochází do naší kuchyně na oběd a který se i z tohoto důvodu rozhodl pro studium své dcery na naší škole v gastronomickém studijním oboru).

Pro ředitele větších škol je pro soustavné vytváření pozitivního public relations a tudíž i diseminaci výsledků zahraniční spolupráce vhodné zřídit funkci „public relations manažera“, jakéhosi tiskového mluvčího školy a pověřit jej starostí o zveřejňování výsledků této spolupráce. Vhodným delegováním pravomocí je pak nutno rozdělit povinnosti na ostatní členy pedagogického sboru, např. určit učitele českého jazyka zodpovědné za zprávy v regionálním tisku, učitele ICT pověřit zveřejňováním informací na internetových stránkách školy atd.

3.1 Způsoby diseminace

Následující kapitola je shrnutím způsobu diseminace výsledků spolupráce se zahraniční školou a zároveň jsou k jednotlivým způsobům přiřazeny cílové kategorie zákazníků školy, které tímto bývají nejčastěji oslovovány.

Výroční zpráva zřizovateli

Školský zákon nařizuje ředitelům základních, středních a vyšších odborných škol zpracovat a odeslat ve stanoveném termínu výroční zprávu o činnosti školy. Je samozřejmostí, že do ní bude zahrnuta i informace o spolupráci se zahraniční školou. Pro ředitele je to příležitost pochlubit se vedlejší činností a zároveň i možnost získat v budoucnosti od zřizovatele určitou pomoc při organisování nebo finančním zajištění spolupráce. Přesto, že Školský zákon umožňuje nahlížet do výroční zprávy každému, kdo o to požádá, zůstává tento způsob diseminace odkázán pouze úzkému okruhu lidí u zřizovatele, v případě středních odborných škol většinou u krajských úřadů.

Regionální tisk

Podle sociologických výzkumů nastává v posledních letech velký odliv čtenářů tištěných periodik a jejich přechod k elektronickým médiím. Tento propad je podle výzkumu různých agentur nejmarkantnější u vysokoškolsky vzdělaných lidí, studentů a mladší generace všeobecně. Přesto nelze považovat tento způsob diseminace výsledků zahraniční spolupráce za nepřínosný. Obzvláště starší generace, prarodiče budoucích možných žáků školy, mívá někdy podstatný vliv na volbě studijního nebo učebního oboru svého potomka. Ti často čerpají informace o škole z tištěných periodik nebo z informací od známých.

Nástěnky ve škole, v místě působnosti školy

Jedná se o tradiční formu. Důležitým faktem je její aktuálnost. Vhodné je zveřejňovat kromě informací o absolvovaných akcích též stáže nebo výměny, které se plánují, doplněné obrazovým materiálem.

Internetové stránky škol

Bill Gates v jednom rozhovoru řekl: „Kdo dnes není na internetu, ten jako by neexistoval“.

Podle výzkumu, který jsme na naší škole při přijímacím řízení provedli formou dotazníku, 92% našich studentů před nástupem na naši školu navštívilo internetové stránky naší školy za účelem získání informací o škole.

Presentaci na internetových školních stránkách má většinou učitel ICT, který je zároveň zodpovědný za jejich pravidelnou aktualizaci. Z vlastní dlouholeté zkušenosti mohu doporučit, že je velmi vhodné nechat napsat informace o uskutečněných stážích nebo výměnách samostatnými žáky a pak je webových stránkách školy zveřejnit. Dle zpětných informací od žáků mají díky otevřenosti a autentičnosti dalekou větší čtenost, než když je píše pedagogové, kteří žáky pouze doprovázeli.

Forma hmatatelných výsledků

Formu tzv. hmatatelných výsledků projektů některé nadace a agentury přímo požadují již při podávání žádosti o udělení finančního grantu, jedná se např. o aktivity Socrates nebo Leonardo da Vinci. Formy výsledků mohou být různorodé, záleží vždy na konkrétním typu školy, skladbě vyučovaných studijních a učebních oborů, formě spolupráce, talentu pedagoga, délce stáže atd.

Jako možné příklady uvádím výsledky projektů, které naše škola připravila a realizovala s žáky zemědělských a gastronomických oborů:

- Česko – německý slovník gastronomických výrazů saské a české kuchyně (autoři jsou učni tříletého učebního oboru kuchař – číšník, kteří absolvovali měsíční stáž v hotelech Kreller a Alekto ve Freibergu)
- Chov kamerunských ovcí – DVD pro výuku předmětu Chov zvířat pro žáky zemědělských oborů (autoři jsou žáky tříletého učebního oboru opravář zemědělských strojů, kteří byli na stáži na ekofarmě v krušnohorském Olbernhau)
- Týden maltské kuchyně – gastronomický týden v naší školní kuchyni (připravili studenti čtyřletých studijních oborů kuchař, servírka, absolventi tříměsíční stáže v gastronomických zařízeních v La Valettě)

Presentace žáků

Vlastní presentace žáků je vhodná a prospěšná z několika důvodů. Prvním důvodem je vlastní evaluace výměnného pobytu žáků, tzn. ukončením pobytu v cizině pro žáka vše nekončí, je nutno podat někomu zprávu a určitou formou ji zpracovat.

Druhým důvodem je fakt, že presentace žáků bývá veřejností a rodiči vnímána kladněji a přirozeněji než diseminace výsledků pedagogickými pracovníky. Dle ankety, kterou jsme formou dotazníku provedli u návštěvníků školy při Dni otevřených dveří v listopadu 2008, byla jako nejzajímavější část vyhodnocena presentace žáků v powerpointu o tříměsíční stáži v hotelu Schiff na severoněmeckém ostrově Norderney. Dalším důvodem je přirozený vliv na ostatní spolužáky, kterého učitel jen velmi obtížně dosahuje, např. o nutnosti učit se cizí jazyk.

Vlastní presentace žáků může mít mnoho forem a způsobu využití. Jen namátkou uvádím ty, které se na školách osvědčily – presentace při Dni otevřených dveří, bursách škol, setkání výchovných poradců základních škol, při závěrečných učňovských zkouškách ...

Zvláštní formou presentace, která je oblíbena především v Německu, je forma „posterů“. Jedná se o plakáty velikosti zhruba 1x1,5 metru, který si zhotovují pomocí počítačové grafiky sami studenti. Součástí bývá nadpis, text o absolvované stáži doplněný fotografiemi, některé postery mají i zvláštní nevyplněné pole, kam mohou ostatní psát vzkazy. Tyto plakáty bývají pověšeny na chodbách školy a slouží tak k propagaci prací žáků i vlastní zahraniční spolupráce školy.

4. Výzkum

Cílem výzkumu bylo porovnat a vyhodnotit význam zahraniční spolupráce středních odborných škol z hlediska hodnocení manažerů škol a z hlediska žáků, kteří se pobytu v partnerské škole zúčastnili. Zajímalo mě, které aktivity považují ředitelé škol a jejich žáci za přínosné. Výsledná šetření využiji při organisování další spolupráce naší školy a partnerskými institucemi a tématickému zaměření předkládaných projektů zahraničních stáží. Výsledná zjištění jsou i návodem pro případné další zájemce z řad ředitelů škol a jejich pedagogických pracovníků při navazování zahraniční spolupráce.

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště v Podbořanech, kde působím od roku 1998 jako učitel německého jazyka, spolupracuje na mezinárodní úrovni s pěti vzdělávacími evropskými institucemi:

- Združená stredná škola škola Zlaté Moravce, Slovensko – spolupráce s naší školou od roku 2004, v oblasti výměn žáků (obory automechanik, autotronik, mechanisátor) a pedagogických pracovníků
- Secondary school La Valetta, Malta – spolupráce od roku 2005, čtvrtletní stáže našich žáků obor kuchař – číšník, kuchařka - servírka v gastronomických a hotelových zařízení na Maltě

- Szekács Elemér Szakközepiskola, Törökszentmiklós, Maďarsko – spolupráce od roku 2005, stáže žáků a výměny žáků oborů zemědělec, opravář zemědělských strojů na školních farmách, výměny pedagogů
- VTI Institut Poperinge, Belgie – spolupráce od roku 1993, stáže pedagogů a žáků oboru zemědělec, chmelař, opravář zemědělských strojů na školních farmách a chmelařských firmách, spolupráce pedagogických pracovníků na osnovách pro zemědělský učební obor „chmelař“
- Fachschulzentrum Freiberg – Zug, Německo – spolupráce od roku 1997, stáže žáků oboru kuchař – číšník, kuchařka – servírka v hotelech, stáže žáků oborů zemědělec, opravář zemědělských strojů na školní farmě a zemědělských farmách v Krušných horách, výměny žáků, pomoc při zajišťování Dnů otevřených dveří v obou partnerských školách

Důvody pro výběr maďarské a německé školy pro porovnání významu zahraniční spolupráce v mé bakalářské práci byly následující:

- se středními školami v těchto zemích spolupracuje střední škola (Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Podbořany), ve které učím a jsem zodpovědný za spolupráci a realizaci projektů s ní souvisejících
- komunikace při všech akcích je vedena v němčině, kterou vyučuji
- možnost porovnání endolingvní a exolingvní komunikace
- obdobnost školského systému ve všech třech zemích
- relativně obdobné podmínky historické (zkušenosti s předlistopadovým vývojem)
- podobná životní úroveň, religiosita, životní zvyklosti

Ve svém dotazníkovém šetření jsem chtěl porovnat význam spolupráce se zahraničními školami u středních odborných škol v Ústeckém kraji v ČR, Německu (spolková země Sasko, region Chemnitz-Freiberg-Drážďany) a Maďarsku (region Szólnok východně od Budapešti).

Základní výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření. Z důvodu objektivit měl dotazník stejné otázky v české, německé i maďarské verzi. Tento dotazník jsem vytvořil s pomocí kolegů, kteří se podílejí v naší škole na spolupráci se zahraničními školami.

Dotazník obsahuje 10 otázek pro ředitele středních odborných škol a 5 otázek pro žáky, kteří se zúčastnili v rámci akcí školy pobytu v zahraničí. Dotazník vyplňovali v každé zemi ředitelé deseti škol, za každou školu jej dále vyplnilo 5 žáků. Návratnost dotazníků byla stoprocentní. Dotazník jsem přeložil do němčiny. V Německu se ujal distribuce a sběru dotazníku Maik Gebauer, zástupce ředitele na Fachschulzentrum Freiberg-Zug. V Maďarsku tuto funkci převzal Györgi Pilár, zástupce ředitele na Szekács Elemér Szakközepiskola Törökszentmiklós, který dotazník ještě přeložil do maďarštiny a po sběru zpět do němčiny.

Výsledky dotazníku jsou převedeny do grafu.

Výsledky jsou vyznačeny:

- červeně pro Českou republiku
- černě pro Sasko
- zeleně pro Maďarsko

Výzkumný předpoklad

Během dotazníkového šetření jsem si stanovil i výzkumný předpoklad. Předpokládal jsem, že většina ředitelů škol bude mít zájem při zahraniční spolupráci především na zdokonalení a prohloubení jazykových znalostí.

4.1 Střední odborné a učňovské školství v Sasku

System německého vzdělávání je v oblasti středního odborného a učňovského školství výjimečný. Ve většině ostatních evropských zemí existuje tendence k jednotnému a společnému vzdělávání do možného nejvyššího věku, v Německu se uplatňuje diversifikace vzdělávací dráhy již kolem desátého roku věku dítěte. Určitý problém potom představuje i fakt, že v každé ze 16 spolkových zemí má vzdělávací systém své specifické varianty.

Pro střední odborné a učňovské školství je v Sasku typický tzv. duální systém. Jedná se o kombinaci teoretické výuky s praktickou. Na rozdíl od České republiky je v Německu povinností žáka najít si firmu, kde bude vykonávat praktický výcvik. Teprve v případě, kdy se mu to nepodaří, zajišťuje praktickou část studia škola. Tato forma je ovšem pro žáky nevhodná z důvodu budoucího špatného uplatnění na trhu práce.

Studijní obory jsou většinou čtyřleté, zakončené závěrečnou zkouškou. Učební obory jsou tříleté a jsou zakončeny závěrečnou zkouškou. Absolventi dostávají výuční list. Pro žáky tříletých oborů existuje i možnost obdoby našeho dvouletého nástavbového studia zakončeného maturitou. V Sasku je toto studium tříleté, první a třetí ročník probíhá teoretickou a druhý praktickou formou. Absolventi po ukončení získávají mistrovskou zkoušku, která je nutná z mnoha důvodů. Umožňuje např. zemědělcům žádat o dotace z EU, zajistit učňům praktický výcvik atd.

Důležitým faktorem, který je nutno brát v úvahu při plánování spolupráce s německými školami je ta skutečnost, že během výcviku a činností ve škole je zakázána produktivní činnost, tzn. pokud např. v rámci spolupráce uspořádáte Den české kuchyně, musí se ho zúčastnit pouze žáci a pracovníci školy, ale nikoli veřejnost. Tento systém připadá někdy české straně nesmyslný, neboť Školský zákon č.561 doplňkovou činnost umožňuje.

4.2 Střední odborné a učňovské školství v Maďarsku

Systém maďarského sekundárního odborného vzdělávání je téměř identický v porovnání s českým.

Učňovské obory jsou tříleté, zakončené závěrečnou učňovskou zkouškou. Obdobně jako v ČR mají žáci jeden týden teoretického vyučování a jeden týden praktického výcviku. Studijní obory jsou čtyřleté, zakončené maturitní zkouškou.

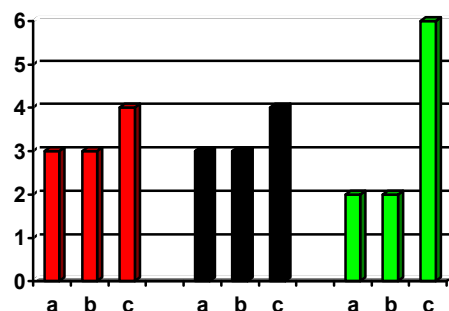
Proces restrukturalisace oborů probíhá identicky jako u nás, tzn. v posledních letech je patrný odklon zájemců o tříleté učební obory a zvýšená poptávka po čtyřletých maturitních oborech.

V maďarském školství je patrný velký důraz na propojení teorie z praxí a praktické využití nabytých znalostí, důraz je kladen na produktivní práci žáků, na rozdíl od Saska.

4.3 Dotazník (část pro ředitele škol) a jeho vyhodnocení slovní a pomocí grafů

1) Preferujete při stáži nebo výměně žáků komunikaci

- a) endolingvní
- b) exolingvní
- c) ani jednu, důraz kladu na odbornost stáže

Graf 1:

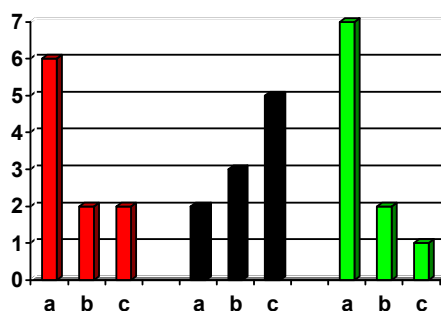
Česká republika, Sasko, Maďarsko

Při stanovení hypotese jsem předpokládal, že ředitelé škol budou při navazování spolupráce preferovat hledisko jazykové a klást důraz na komunikaci v cizím jazyce. Tato hypotese se nepotvrdila. Po vyhodnocení této otázky je zřejmé, že důraz není kladen na jazyk, nýbrž na dosahované odborné znalosti a jazyk slouží pouze k získání praktických znalostí, není tedy cílem. Jedná se o jev, který je patrný v posledních několika letech, kdy pracovní trh vyžaduje odborného pracovníka vybaveného jazykovými znalostmi, ne tedy např. pouze tlumočnicka-teoretika.

V případě některých německých a maďarských škol existuje dokonce spolupráce se školami, při kterých žáci komunikují pouze v mateřském jazyce, v případě německých škol spolupráce se školami rakouskými a švýcarskými, u maďarských škol se školami v maďarsky mluvících oblastech jižního Slovenska a západního Rumunska.

2) Spolupracujete

- a) s 1 partnerskou školou
- b) se 2 školami
- c) se 3 nebo více školami

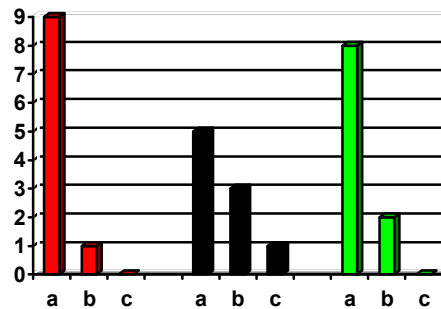

Graf 2:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

3) Spolupracujete

- a) se školami v rámci Evropské unie
- b) se školami mimo Evropskou unii
- c) se školami mimo Evropu

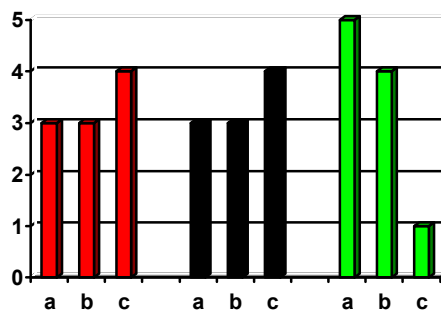

Graf 3:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

4) Při výměnách nebo stážích žáci Vaší školy stráví v cizím prostředí

- a) maximálně jeden týden
- b) maximálně jeden měsíc
- c) více než jeden měsíc

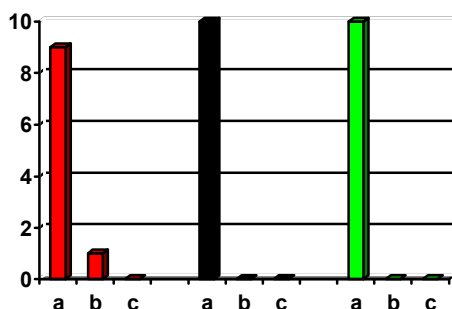

Graf :4

Česká republika, Sasko, Maďarsko

5) V rámci spolupráce škol dochází i k výměnám nebo stážím pedagogů

- a) ne
- b) ano, pouze u učitelů cizích jazyků
- c) ano, i u dalších pedagogických pracovníků

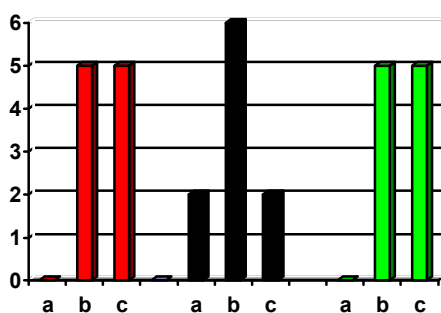
Graf 5:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Vcelku očekávané výsledky se projevily v této otázce. Přestože evropské dotační programy nabízejí spousty možností financování stáží pedagogických pracovníků, dochází k nim velmi zřídka. Dle zkušeností i na jiných typech škol (gymnasia, základní školy) jsou důvodem jazykové vybavení, zajištění průběhu vyučování ze strany ředitele školy atd. Pokud už ke stážím pedagogů dojde, jedná se většinou o učitele cizího jazyka.

6) Pobyt studentů v cizině jsou hrazeny

- a) studenty
- b) školou, popř. formou reciprocity
- c) z projektů z peněz evropských fondů

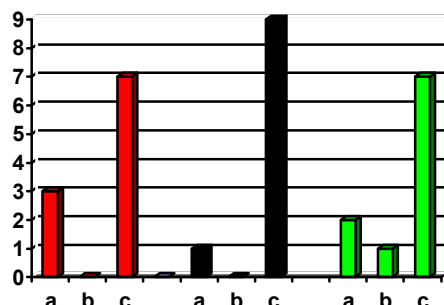
Graf 6:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Na české a maďarské straně je rovné zastoupení financování školou a prostředky z evropských fondů, na německé straně je větší zainteresovanost školy a žáků samých

7) Za přípravu, organizaci a realizaci výměn žáků je zodpovědný

- a) pověřený pedagogický pracovník
- b) vedení školy
- c) tým pracovníků

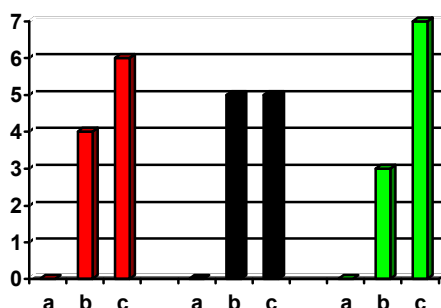
Graf 7:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Ve všech třech zemích je patrná tendence delegování pravomocí ze strany vedení školy na jednotlivé učitele nebo tým pracovníků. V případě jednotlivých učitelů se jedná o spolupráci v malém rozsahu. V případě hlubší spolupráce škol se jeví jako nejvhodnější forma „team-teaching“, kdy si jednotliví pedagogičtí pracovníci rozdělí role a zároveň jsou při absenci některého z nich snáze nahraditelní.

8) Zahraniční spolupráce má pro Vás největší význam z důvodu

- a) finančních dotací z evropských projektů
- b) zvýšení prestiže školy na veřejnosti
- c) možného náboru žáků pro Vaši školu na základních školách

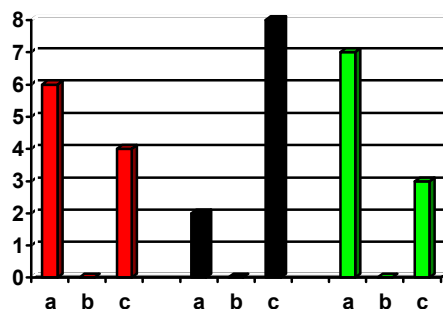
Graf 8:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Největší význam spolupráce je v oblasti získávání nových žáků. V důsledku nepříznivého demografického vývoje ve všech třech zemích (v Sasku je tento trend nejmarkantnější a je posílen velkou migrací obyvatel do starých spolkových zemí) se školy orientují na získávání nových klientů a zahraniční spolupráce slouží jako jeden z důležitých prvků náboru žáků a reklamy. Finanční dotace slouží pouze jako prostředek spolupráce, v Sasku je přes možnosti evropských projektů tendence k samofinancování spolupráce.

9) Diseminace výsledků spolupráce nejčastěji provádí

- škola na svých internetových stránkách
- škola prostřednictvím zpráv v regionálním tisku,
- žáci formou projektů, workshopů, posterů

Graf 9:

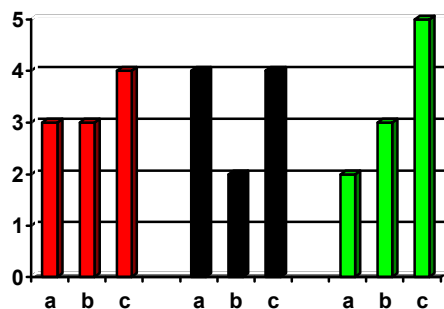
Česká republika, Sasko, Maďarsko

Šíření výsledků spolupráce potvrdilo tendence přechodu od tištěných médií k elektronickým. Protože u mladší generace značně převažuje příklon k internetovým versím (čehokoliv) korespondence, výměny a získávání informací, seznamování...), a škola se snaží cíleně působit na potencionální žáky, není překvapivé, že ředitel žádné školy v dotazníku neupřednostnil zprávy v regionálním tisku.

V Sasku je preferována diseminace žáky. Ředitele středních odborných škol v Sasku považují presentaci, kterou zařizují žáci sami, za autentičtější a věrohodnější. Němečtí žáci často stáž prezentují ve formě projektů, workshopů nebo posterů, někdy i formou přednášek pro ostatní žáky.

10) Jaké kompetence jsou při výměnném pobytu pro žáky nejdůležitější

- a) kompetence občanské, interpersonální a sociální
- b) kompetence komunikativní
- c) kompetence odborné a pracovní

Graf 10:

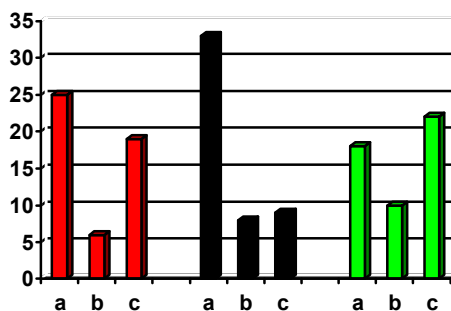
Česká republika, Sasko, Maďarsko

Největší přínos vidí ředitelé ve všech třech zemích v oblasti odborné a pracovní, v Sasku doplněný ještě o sociální, občanskou a interpersonální. Nejmenší důraz, jak již bylo uvedeno výše, kladou na přínos v oblasti jazykové.

4.4 Dotazník (část pro žáky škol) a jeho vyhodnocení slovní a pomocí grafů

1) Která z činností při výměnném zájezdu (společném pobytu žáků) je nejpřínosnější

- a) společná výuka, projekty ve škole, praktická činnost
- b) návštěva památek, zájezdy
- c) čas strávený s hostitelskou rodinou

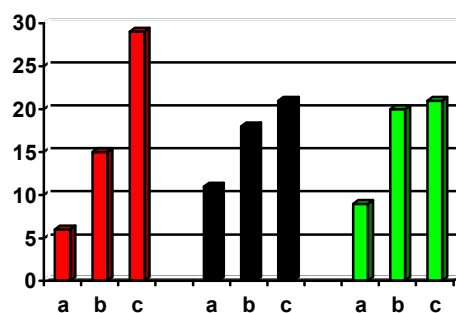
Graf 11:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Žáci ze všech zemí upřednostňovali čas strávený ve škole před návštěvou památek a odbornými exkursemi. Z hlediska plánování další spolupráce jde o důležitý poznatek, jak vhodně a smysluplně využít volný čas žáků. Čeští a maďarští respondenti rovněž vysoce hodnotili možnost strávit volný čas s hostitelskou rodinou. Život v hostitelské rodině a takto zprostředkované reálie všedního života v cizí zemi patří k cizímu jazyku stejně jako znalost slovní zásoby a gramatických pouček.

2) Který typ zájezdu je nejvhodnější

- a) poznávací
- b) pobytový
- c) výměnný

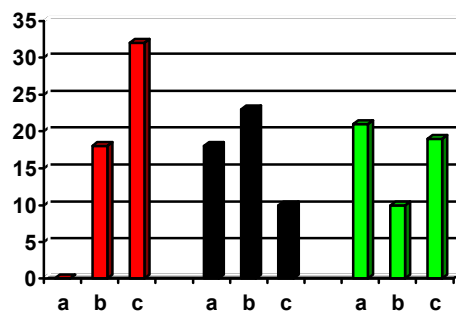
Graf 12:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Odpovědi respondentů se shodly v důležitosti výměnných pobytů, možnosti oplátit pobyt v zahraničí. Nejmenší důraz je kladen na poznávací charakter pobytu, tato odpověď v podstatě doplňuje výsledek předcházející otázky o přínosu spolupráce pro žáka.

3) Při pobytu jsem hovořil

- a) mateřským jazykem
- b) jazykem, který byl cizí pro mě i pro ostatní
- c) jazykem, který byl cizí jen pro mě

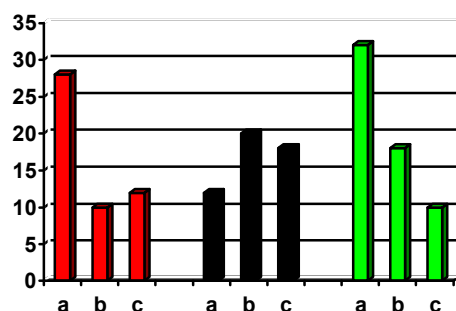
Graf 13:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Na rozdíl od českých žáků takřka polovina maďarských a německých používala při komunikaci mateřský jazyk. V případě německých žáků se jednalo o pobyty ve školách v Rakousku a Švýcarsku, v jednom případě v německy mluvící část Belgie. U maďarských žáků šlo o pobyty na školách v jihozápadním a východním Slovensku a v oblasti Rumunska blízko města Oradea, kde žije maďarská menšina. Je evidentní, že v případě těchto výměn a forem nejde o jazykové zaměření, nýbrž je preferována odborná orientace.

4) Délka mého pobytu v partnerské škole nebo na odborné stáži byla

- a) do jednoho týdne
- b) do jednoho měsíce
- c) více než jeden měsíc

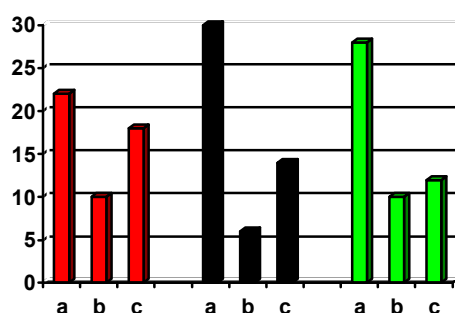
Graf 14:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

U českých a maďarských respondentů jsou odpovědi relativně přibližné. U maďarských žáků převažují krátkodobé pobyty do jednoho týdne. Němečtí žáci absolvují delší pobyty, takřka polovina z nich stáže delší než jeden měsíc. Často se jedná o stáže, které jsou organisovány jako praxe během školního pololetí.

5) Poznatků získaných během pobytu jsem využil

- a) v mém dalším odborném vzdělávání
- b) ve zlepšení jazykových znalostí
- c) v navázání kontaktů

Graf 15:

Česká republika, Sasko, Maďarsko

Ve všech třech zemích převažovaly odpovědi o významu stáží pro získání odborného vzdělávání. Na české straně byla zdůrazněna i možnost navázání kontaktů se studenty. Nejmenší význam přisuzují respondenti jazykovým znalostem, tento trend je nejmarkantnější u saských žáků.

5. Závěr

V průběhu uplynulých 20 let se českým školám otevřela do té doby nebývalá a široká možnost spolupráce se zahraničními školami. Napomohly tomu velké změny v politické oblasti, školství, v přístupu k hodnotám a preferencím.

Spolupráce se školami v Evropské unii ale i mimo ni umožňuje všem účastníkům odlišný pohled na svět, využití získaných odborných a jazykových znalostí a jejich další využití v osobním životě.

Generace rodičů dnešních žáků základních a středních škol neměla v oblasti výjezdů do zahraničí a učení se cizím jazykům prakticky žádné možnosti. Povinná výuka

ruského jazyka, který se všichni učili s donucením a s pocitem, že ho nikdy smysluplně nevyužijí, byla pro ně demotivující. Dnešní odlišná situace mladou generaci přímo vybízí k učení se cizím jazykům. Angličtina se stává již samozřejmostí a kromě ní je běžná i znalost dalších cizích jazyků, německého, francouzského nebo španělského. Rovněž znalost ruského jazyka dnes v některých oblastech republiky či v některých ekonomických odvětvích vystupuje do popředí. Zároveň během posledních několika let je zřejmé, že samotná znalost cizího jazyka nestačí, ale je nutno ji doplnit praktickými a odbornými znalostmi. Tento fakt nahrává i středním odborným školám a středním odborným učilištím, které obsahem stáží mohou své žáky vhodně motivovat a zároveň i připravovat pro budoucí praktické uplatnění.

Školám nabízí spolupráce se zahraniční školou další možnost zefektivnění a zatraktivnění výuky a využití netradičních forem. Ředitelům škol dává zahraniční spolupráce příležitost, jak svoji školu reprezentovat na veřejnosti. Zároveň slouží jako určitá forma reklamy při získávání možných klientů školy, ať už z řad žáků nebo jejich rodičů, ale také u široké veřejnosti.

V této práci jsem se pokusil shrnout možnosti a formy spolupráce středních odborných škol a středních odborných učilišť, způsoby navazování kontaktů, možných způsobů financování, diseminace výsledků.

Cílem mého výzkumu bylo zhodnotit a porovnat zahraniční spolupráci škol v Ústeckém kraji, spolkové zemi Sasko a regionu Szólnok v Maďarsku pomocí dotazníku u ředitelů škol a jejich žáků. Zjistil jsem, v čem vidí ředitelé škol a jejich žáci největší přínos, popř. co považují za nepodstatné.

Společné tendence ve školství (výsledky v procentech, červeně pro ČR, černě pro Sasko, zeleně pro Maďarsko)

- největší důraz kladou ředitelé škol na odbornost při zahraniční spolupráci (40% 40% 60%), nejmenší na komunikaci v cizím jazyce (30% 30% 20%)
- školy spolupracují většinou se školami v rámci zemí Evropské unie (90% 50% 80%)
- ke stážím pedagogů dochází výjimečně, jen v ČR (10% 0% 0%)
- za zahraniční spolupráci je zodpovědný kolektiv pracovníků (70% 90% 70%)
- zahraniční spolupráce má velký vliv na potencionální uchazeče o školu (60% 50% 70%)

Odlišné tendence:

- česká a německá strana preferují delší pobyty v cizině, často trvající déle než měsíc (40% 40% 10%)
- české a maďarské školy hradí spolupráci častěji z evropských projektů (50% 20% 50%)
- německá strana při diseminaci zahraniční spolupráce výrazně preferuje vlastní činnost žáků (40% 80% 30%)

Práce splnila svůj cíl, který byl na jejím počátku stanoven, tj. porovnat spolupráci středních odborných škol v České republice, Sasku a Maďarsku se zahraničními školami.

Výsledky jsou využitelné pro management naší školy při plánování a organizaci dalších projektů podporujících spolupráci s partnerskými školami v zahraničí.

Svou prací a výzkumným šetřením zároveň dávám návod těm ředitelům škol, kteří doposud neměli chuť, odvahu či možnost spolupracovat se zahraniční školou nebo organisovat výměnné pobyty žáků v cizině. Ředitelům škol, kteří již se školou v zahraničí spolupracují, může tato práce pomoci při jejím zefektivnění, hledání finančních zdrojů a možných témat při spolupráci.

Seznam použité literatury

MŠMT, Bílá kniha, Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, 2001

Pelikán, J., Základy empirického výzkumu pedagogických jevů, Praha, Karolinum, 1998

Pešek, O., Lisabonská strategie a její význam pro hospodářskou politiku EU, časopis ARC-VŠPSV, č. 3, 4/2005

Průcha, J., Vzdělávání a školství ve světě, Praha, Portál 1999

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., Pedagogický slovník, 4. aktualizované vydání, Praha, Portál 2003

Vávrová, K., Spolupráce škol v rámci Evropské unie, bakalářská práce, Praha 2007

www.bosch-stiftung.de

www.naep.cz – internetové stránky Národní agentury pro evropské vzdělávací programy

www.sachsen-macht-schule.de - internetové stránky saského ministerstva školství

www.szekacs.sulinet.hu – internetové stránky partnerské maďarské střední školy

Přílohy

Příloha 1

Dotazník v němčině

Fragebogen (Teil für die Schulleiter)

- 1) Ziehen Sie bei der Ausbildungsreise oder beim Schüleraustausch bevor
 - a) die endolingua Kommunikation
 - b) die exolingua Kommunikation
 - c) keine, ich ziehe die Fachrichtung bevor

- 2) Arbeiten Sie zusammen mit
 - a) einer Schule
 - b) zwei Schulen
 - c) drei oder mehreren Schulen

- 3) Arbeiten Sie zusammen mit
 - a) Schule(n) der Europäischen Union
 - b) europäischen Schule(n) ausserhalb der EU
 - c) Schule(n) ausserhalb Europa

- 4) Bei den Schüleraustauschen oder Ausbildungsreisen verbringen Schüler Ihrer Schule im Ausland
 - a) höchstens eine Woche
 - b) höchstens einen Monat
 - c) mehr als einen Monat

- 5) Im Rahmen der Zusammenarbeit von Schulen kommt es zum Lehreraustausch oder zu den Ausbildungsreisen pädogischer Kräfte
 - a) nein
 - b) ja, nur im Falle der Fremdsprachenlehrer
 - c) ja, auch bei anderen Lehrern

- 6) Die Ausbildungsreise oder Schüleraustausch werden bezahlt von
- a) den Schülern selbst
 - b) von der Schule, bzw. durch die Reziprozität
 - c) durch die europäische Projekte
- 7) Für die Vorbereitung, Organisation und Realisation von Schüleraustauschen ist verantwortlich
- a) ein beauftragter Lehrer
 - b) Schulleitung
 - c) ein Team von pädagogischen Kräften
- 8) Die ausländische Zusammenarbeit hat für Sie die grösste Bedeutung aus dem Grunde
- a) Finanzunterstützung aus den europäischen Projekten
 - b) höhere Prestige der Schulein der Öffentlichkeit
 - c) höheres Interesse von möglichen Klienten
- 9) Die wichtigste Dissemination der Resultate ist
- a) die Webseiten der Schule
 - b) die regionale Presse
 - c) die Schüler selbst durch die Form von Projekten, Workshops, Poster
- 10) Welche Kompetenzen sind beim Schüleraustausch die wichtigsten
- a) Bürger-, Interpersonal- und Sozialkompetenzen
 - b) Kommunikationskompetenzen
 - c) Fach- und Arbeitskompetenzen

Fragebogen (Teil für die Schüler)

- 1) Welche Tätigkeit beim Schüleraustausch war für Sie die wichtigste
 - a) gemeinsamer Unterricht und Projekte in der Schule, praktische Tätigkeit
 - b) Besuche von historischen Sehenswürdigkeiten, Exkursionen
 - c) mit der Gastfamilie verbrachte Zeit

- 2) Welcher Typ vom Austausch ist der beste
 - a) Bekenntnisaustausch
 - b) Fachtätigkeit
 - c) Schüleraustausch

- 3) Im Ausland habe ich mit der Sprache gesprochen, die
 - a) für mich Muttersprache war
 - b) für mich und zugleich für alle fremd war
 - c) für mich fremd war, für andere war die Muttersprache

- 4) Der Zeitraum meines Aufenthaltes im Ausland war
 - a) höchstens eine Woche
 - b) höchstens ein Monat
 - c) mehr als ein Monat

- 5) Die während des Aufenthaltes erworbene Kenntnisse habe ich ausgenutzt
 - a) in meiner weiteren Fachausbildung
 - b) in der Sprachverbesserung
 - c) bei den Kontakten

